

A Felső-kiskunsági szikes puszták és Peszéri erdő HUKN10001 kmt célkitűzései és prioritásai

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Prioritások megfogalmazása

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása:

nyári lúd (*Anser anser*)
vörös gém (*Ardea purpurea*)
bölömbika (*Botaurus stellaris*)
cigányréce (*Aythya nyroca*)
kanalagém (*Platalea leucorodia*)
fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*)
fehérszárnyú szerkő (*Chlidonias leucopterus*)
kormos szerkő (*Chlidonias niger*)
barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)
kerecsensólyom (*Falco cherrug*)
rétisas (*Haliaeetus albicilla*)
gólyatöcs (*Himantopus himantopus*)
széki lile (*Charadrius alexandrinus*)

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok kedvező természetvédelmi helyzetének helyreállítása:

túzok (*Otis tarda*)
ugartyúk (*Burhinus oedicnemus*)
székicsér (*Glareola pratincola*)
hamvas rétihéja (*Circus pygargus*)
réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)
szalakóta (*Coracias garrulus*)
kék vércse (*Falco vespertinus*)
kis örgébics (*Lanius minor*)
vetési varjú (*Corvus frugilegus*)
fekete gólya (*Ciconia nigra*)
kígyászölyv (*Circaetus gallicus*)

Általános veszélyeztető tényezők mérséklése:

1. A kedvezőtlen környezeti hatások (területek kiszáradása, természeti katasztrófák, kedvezőtlen téli időjárás, predátorok, kedvezőtlen szukcessziós folyamatok) lehetőség szerinti mérséklése.
2. A negatív antropogén hatások mérséklése:
 - 2.1. *Gyepeken:* a feltörés, felületés, műtrágyázás, túllegeltetés, alullegetetés, kedvezőtlen időpontban és módon végzett kaszálás, égetés, csatornázás, tájidegen növényfajok terjedésének megakadályozása.
 - 2.2. *Szántókon:* intenzív kemizálás, mezőgazdasági gépek munkavégzése, tarlóégetés

- 2.3. *Erdőkben*: nem őshonos fajok telepítése, erdők véghasználata
- 2.4. *Egyéb*: emberi zavarás, légtérhasználat, honvédség, vadászat és vadgazdálkodás, védett fajok lelövése, növény- és állatfajok gyűjtése, illegális fakivágás, terület szennyezése, szigeteletlen légvezetékek, vonalas létesítmények építése.

Általános természetvédelmi célkitűzések:

1. A kijelölt Natura 2000 terület rendeltetésének megfelelően a fő cél a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelmét szolgáló Natura 2000 területek hálózatának fenntartása és a jelölő élőhelyek, valamint fajok populációinak fejlesztése;
2. A meglévő természetes és természetközeli élőhelyek, ezekre az élőhelyekre jellemző fajok, életközösségek, valamint a biodiverzitás megőrzése, fejlesztése;
3. A degradálódott élőhelyek rehabilitációja, a megsemmisült élőhelyek és ökológiai kapcsolatok rekonstrukciója különös tekintettel a tájra jellemző pusztai- és vizes élőhelyekre, törekvés a tájléptékű rehabilitációra az élőhely feldarabolódás csökkentése érdekében;
4. A természetvédelmi intézkedésekkel összhangban a területek fenntartható használatának biztosítása, a kezelési és fejlesztési intézkedések beépítése a vidékfejlesztési stratégiába;
5. A helyi társadalom szemléletének, ismeretének fejlesztése a természeti értékek, területek vonatkozásában, a természetvédelmi intézkedések kommunikációs fejlesztése.

Kezelési stratégiák

Élőhelyek megőrzése

- A nemzeti park kezelési terveinek felülvizsgálata a Natura 2000 hálózat jelölő élőhelyeinek megőrzése szempontjából;
- A természetes és természetközeli vízi- vizes- pusztai- és erdei élőhely mozaikok megőrzése és fejlesztése;
- További erdőtelepítések visszaszorítása;
- A vizes élőhelyek védőövezetének kialakítása;
- Az infrastruktúra és ipari fejlesztések, vonalas létesítmények további terjedésének megakadályozása;
- A kavicsbányászat további terjedésének megakadályozása;
- Az állami földterületek vagyonkezelési jogának átadása a természetvédelmi kezelőnek;
- Földvásárlás a természetvédelmi kezelő javára;
- Az érvényben lévő vízjogi engedélyek felülvizsgálata;

Élőhelyek rehabilitációja

- A szántóterületek arányának csökkentése (kivéve a tűzokvedelmi szempontból jelentős egységeket);
- A nem őshonos faültetvények természetszerű átalakítása;
- Pusztai élőhely-rehabilitáció természetszerű gyepek kialakításával;
- Vizes élőhely rehabilitáció vízvisszatartással és árasztással;
- Tájrehabilitáció
- Nyílt vízfelületek kialakítása;
- A bányatelkek, tájsebek és illegális hulladéklerakók felszámolása és rekultivációja;
- A tájidegen növényfajok visszaszorítása (különösen keskenylevelű ezüstfa, aranyvessző);

- Az állami földterületek vagyonekezelési jogának átadása a természetvédelmi kezelőnek;
- Földvásárlás a természetvédelmi kezelő javára
- Az érvényben lévő vízjogi engedélyek felülvizsgálata;

Fajok megőrzése

- A kmt. jelölő fajainak megőrzése elsődlegesen az általános élőhely megőrzésen és rehabilitációs stratégián keresztül valósul meg;
- A nemzeti park kezelési terveinek felülvizsgálata a Natura 2000 hálózat jelölő fajainak megőrzése szempontjából;
- A kmt. jelölő fajainak megőrzésére irányuló speciális intézkedések kidolgozása;
- Fajmegőrzési tervek kidolgozása a Magyarország vonatkozásában különösen jelentős és veszélyeztetett jelölő fajokra;

Különleges madárvédelmi intézkedések

- Tűzokkíméleti területek kialakítása
- A madárpopulációk szaporodási lehetőségeinek fejlesztése
- A madárpopulációk táplálkozási lehetőségeinek fejlesztése
- A madárpopulációk zavartalanságának biztosítása
- A vonalas létesítmények okozta madárpusztulások csökkentése
- A halastavak üzemrendjének szabályozása
- A vadászati, vadgazdálkodási tevékenység (üzemtervek) felülvizsgálata

Vidékfejlesztés

- Az ökológiai feltételekhez alkalmazkodó fenntartható földhasználati struktúra kialakítása, különös tekintettel a természet- és tájvédelmet szolgáló tevékenységek támogatására;
- A természeti erőforrások környezettudatos használatának általános fejlesztése, az elővigyázatosság és megelőzés elvének érvényre juttatásával, fennmaradt hagyományos gazdálkodási formák megőrzése;
- Az agrárgazdaság fenntartható fejlesztése területi feltételeinek biztosításával hozzájárulni a népességmegtartó képesség új alapokra helyezéséhez a tájgazdálkodás hosszú távú biztosítása érdekében.

Kutatás, monitoring

A legfőbb élőhely-típusokhoz köthető célkitűzések

Az SPA területén prioritásként megjelölt madárfajok populációméretének, valamint a fajok élőhelyének elérni kívánt minőségbeli, kiterjedésbeli és elhelyezkedésbeli célállapotának meghatározása és rendszeres felülvizsgálata, beleértve az adott faj jelenlegi és potenciális előfordulási területeit egyaránt.

Vizes élőhelyek

Az időszakos, vagy állandó vizes élőhelyekhez kötődő madárfajok esetében a természetes vízkészletek megőrzése, valamint az élőhelyek megóvása érdekében a kedvező vízállapotok kialakítása mesterséges árasztások révén az elsődleges célkitűzés. Az SPA területén a mesterséges vizes élőhelyek számának, a meglévők kiterjedésének növelése a jövőben nem, míg a meglévők fenntartása és állapotuk javítása kiemelt természetvédelmi célkitűzés. A természetes vízkészletek megőrzése és a területi adottságokhoz igazodó mezőgazdasági művelés mellett a természetes, jellemzően időszakos vizes élőhelyek száma növekedhet.

Szántó- és gyepterületek

A változatos pusztai környezetet biztosító szántó, gyepek és időszakos vizes élőhelykomplexek fenntartása, illetve az egyes élőhelyek arányának javítása kiemelt természetvédelmi célkitűzés a pusztai madárközösségek védelme érdekében.

A mezőgazdasági környezethez kötődő madárfajok populációinak megőrzése és kedvező természetvédelmi helyzetének helyreállítása érdekében az alábbi célkitűzések megvalósítása szükséges:

1. Az élőhelyek átalakítása miatt, a jelölő madárfajok jelenlegi és potenciális élőhelyén bekövetkező irreverzibilis változások (pl. új kavicsbányák létesítése, meglévő kavicsbányák bővítése, újabb erdősítések, infrastrukturális beruházások létesítése stb.) megakadályozása.
2. A szántóföldi művelés racionalizálása az agrártámogatások fenntartásával, de a jelenleginél racionalizáltabb és célirányosabb kifizetése által.
 - 2.1. A földrésztetek művelési ágának, illetve termőhelyi adottságának, természetbeni állapotának újbóli meghatározása és kizárólag a termőhelyi adottságoknak megfelelő művelés támogatása.
 - 2.2. Az intenzív mezőgazdasági művelés lehetőségeinek korlátozása az agrár-környezetgazdálkodási program természetvédelmi célprogramjainak értékelésével és módosításával, valamint a horizontális célprogramok háttérbe szorításával.
3. A gyepterületek általános védelme, természetvédelmi állapotuk helyreállítása
 - 3.1. A gyepterületek arányának növelése elsősorban a kedvezőtlen adottságú szántóterületek visszagyepesítése révén.
 - 3.2. A gyepterületek tényleges kiterjedésnek növelése az inváziós tájidegen növények állományainak visszaszorítása révén.
4. Az SPA területén fészkelő madárfajok költési sikerének növelése:
 - 4.1. Mezőgazdasági és vadgazdálkodási tevékenységek ésszerű szabályozása a szaporodási időszakban, a szabályozási rendszer rendszeres felülvizsgálata mellett. A felülvizsgálatnak az előírások hatékonyságának értékelésén túl a védendő fajok körének meghatározására, illetve a korlátozások alkalmazásnak térbeliségére is ki kell terjednie.
 - 4.2. A pusztai környezetben meglévő magányos fák, fasorok és kisebb facsoportok természetvédelmi állapotának helyreállítása a megfelelő utánpótlás biztosításával és az őshonos fafajok arányának növelésével.
 - 4.3. A gyepterületek hasznosítási módjának (kaszálás, vagy legeltetés) meghatározása, figyelemmel a fészkelő és vonuló fajok ökológiai igényire, így különös tekintettel a kaszálás időpontjára, valamint a legeltetés időzítésére, módjára és mértékére.
5. A degradált élőhelyek természetvédelmi helyzetének helyreállítása, különös tekintettel a korábban létesített vonalas létesítmények (pl. funkció nélküli belvízelvezető-árkok és öntözőcsatornák, légvezetékek) felszámolásával, újabb létesítések megakadályozásával.

Erdők

Az SPA területén található legjelentősebb erdei élettérben (Peszéri erdő) fészkelő madárfajok természetvédelmi helyzetének helyreállítása a természetes, vagy természetközeli foltok megőrzésével, valamint azok arányának növelésével, valamint a vadgazdálkodói és erdészeti, és különféle illegális emberi tevékenységek (pl. gyöngyvirággyűjtés) okozta zavarás csökkentésével. A jelölő pusztai élőhelyek és fajok állományainak térbeli kapcsolatait rontó, természetvédelmi célt nem szolgáló erdőtelepítések kerülendők.